

דבר העורך

גיליון 400

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, בשבח והודאה לבורא עולם שזיכנו להגיע לגיליון 400, כן יזכנו להוציא עוד הרבה גיליונות בנושאים רבים לזיכוי הרבים, הגיליון הראשון לפני כ-8 שנים הופץ בכ-10 עותקים, וכיום תורה לד' הגיליון מופץ באלפי עותקים.

תקציר: סדרת הגיליונות בנושא מצות תלמוד תורה; החלק הראשון: ללמד את בנו תורה. 392 'גדר חיוב האב ללמד את בנו תורה'. 393 'כן חמש שנים למקרא'. 394 'מנהג תלמודי התורה בזמננו'. 395 'פולמוס החידושים בזמננו'.

החלק השני: ללמוד בעצמו תורה. 396 'מצות תלמוד תורה'. 397 'מצות ידיעת התורה'. 398 'מצות הבנת התורה'. 399 'פולמוס שיטות הלימוד'.

הגיליון הנוכחי מספר 400 'סדר הלימוד כהלכה', בו יתבאר כיצד מקיימים למעשה את החיוב ללמוד שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. מהו סדר הלימוד הנכון בכל יום, האדם לעצמו, ובמוסדות התורה חידושים ושיבות וכוללים.

מה ואיך: כדי שאדם יזכה ללמוד בסדר הלימוד הנכון, הוא צריך לקבל הכוונה מרבו כיצד לנהוג בשני הנושאים. א. איך ללמוד, על פי שיטות הלימוד שייסדו גדולי ישראל בכדי להגיע להבנה אמיתית, עיון או בקיאות. ב. מה ללמוד, כמה זמן להשקיע בכל חלק, חומש, נ"ך, גמ', הלכה, אגדה, זוהר, וכדומה.

חובת הלימוד, הבנת, וידיעת המקרא והמשנה והתלמוד אינה מוטלת בספק, ומה שדנו הפוסקים בדיון ישלש לימודו היינו לגבי השאלה מהו דרך הלימוד והחזרה, ולא קשורה לשאלה של מה צריך לדעת.

אומרים בדרך צחות, שג' הסדרים שהונהגו בעולם הישיבות, מכוונים כנגד שלשת החלקים של מקרא משנה ותלמוד, סדר א' שלומדים בעיון את הסוגיות הוא כנגד 'תלמוד' להבין ולהשכיל טעמי התורה. סדר ב' שלומדים בבקיאות הוא כנגד 'משנה' לשנן ולזכור את הנלמד. סדר ג' שאין הראש צלול כמו ביום, ולומדים או חוזרים בהבנה בסיסית הוא כנגד 'מקרא' ללמוד מה שכתוב.

ועל כך מתפללים בסיום שמונה עשרה 'ותן חלקנו בתורתך', שיתן הקב"ה לבלבנו לדעת מה ללמוד, ואיך ללמוד, ולזכות לדעת את כל התורה, יהי רצון שזוכה.

ברכת התורה

עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'סדר הלימוד כהלכה'

מקרא משנה ותלמוד

ליומי: כתוב בפסוק (דברים פרק ו פסוק ז) וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַבְךָ, דורשת הגמ' (קידושין דף ל. עבודה זרה דף יט:) אל תקרי 'ושננתם' (כיון שלא כתוב 'ושניתם' - רש"י) אלא 'ושלשתם', לעולם ישלש אדם שנותיו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. והלבוש (או"ח סימן נ סעיף א) מבאר כיצד מרומז בפסוק. והגמ' בעבודה זרה מסמיכה על כך את הפסוק (תהלים פרק א פסוק ג) על פלגי מים, כלומר פלגי לשון חלוקה, כדכתיב (בראשית פרק י פסוק כה) כִּי בָבְיוּ נִפְלְגָה הָאָרֶץ (ריטב"א ור"ן עבודה זרה יט:).

שואלת הגמ' האם אדם יודע כמה יחיה, ואיך יודע לכמה לחק את שנות תלמודו? מותרת הגמ' שצריך לשלש ליומיו: לדעת רש"י 'ליומו' פירושו ימי השבוע. ויומיו מקרא, ויומיו משנה ויומיו תלמוד, וכן בכל שבוע ושבוע. וכשיטתו כתב הר"י מלניל (קידושין דף ל. עבודה זרה ה: מדפי הר"ף), והוסיף (במסכת ע"ז) שבשבת יחזור על לימודו. ויש שכתבו (הובא בגמ' עוז והדר מתיבתא עיונים מאמר לב בשם הראשונים) שבשבת ילמד מדרש.

הודעתם לבניך

בסדר יתיקיים השבוע
שיעור בהלכה בנושא:
תלמוד תורה
לבנוי

השיעור יתקיים ע"י
הגאון הגדול רבי יצחק אייזיק טילבר שליט"א

מחבר ספר בני בית נאמן
ביום תמישי פרשת חוקת - ג תמוז תשפ"ג
בבית הכנסת פניקס קרלין
רח חסידי פולין 1 שכונת בית ישראל ירושלים
2008 - 5:00 אחרי צ"צ

מושא השיעור:
מלומם ביטוח הלימוד לבנינו | מניחה לימוד חסמקן | תעלה לימוד בעיון
(כיצד מתפללים בלילדים בקיאות בכל התורה כולה

שמעו ותחיו נמשכים!

השיעור האב אינה בנושא קניית בחניות אנכי ללא התנהגות
מפי הרב אג"ל יעקב יוסטובסקי שליט"א

השיעור מתקיים באמצעות יערי יודי הילבא

לענין רשומה ג' מרן ראש הדיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל
ענין להקדיש את השיעור לזכות לישיבה, אלא הרבנים יסבילו בביתן 083-532-6064

ענין יודי
הילבא
ישיבת מלכות ישראל

לזאתנה לשיעורי הילבא: קו הילבא 02-5377085 | קו הילבא | אודר השרוירים

שכתב ה**ב"ח** (סימן רמה) שלא כדין נוהגים העולם שלא מלמדים מקרא את אילדים, הרי, שלגבי הדין המיוחד ש'בן חמש למקרא' לא מועיל החידוש של רבינו תם, ורק לגבי הדין 'ישלש' מועיל החידוש של רבינו תם.

2. שליש מדויק או לא

שליש ממש: נחלקו הראשונים האם ישלש פירושו שליש ממש או לא; לדעת הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א יב), והטור והשו"ע (יו"ד סימן רמו סעיף ד), הוא שליש ממש, כגון אם הוא בעל אומנות שעובד 3 שעות ביממה ולומד 9 שעות ביממה, יקדיש לכל חלק 3 שעות.

לפי הנצטר: ואילו לדעת הר"ן (על הר"ף ע"ז דף ה: ד"ה כי אמרינן לוימי), הובא בדרכי משה (יו"ד סימן רמו) וכן מצדד הגר"א (סימן רמו ס"ק טו), ישלש אין הכוונה שליש בשלשה חלקים שוים ממש, שהרי המשנה חמורה מהמקרא וצריכה יותר זמן, והתלמוד חמור מהמשנה וצריך יותר זמן, אלא ישלש פירושו שילמד משלשתו, כלל אחד שיעור וזמן כפי הראוי לו בכל יום ויום, כדי שיגמור את כולו בשוה.

הגר"א (הלכות תלמוד תורה פרק ב הלכה א-ב), מביא את מחלוקת הפוסקים אם צריך חלוקה שווה או לא, והסיק 'וטוב לחוש לדבריהם' כלומר להשקיע בכל חלק שיעור וזמן כפי הראוי לו שיגמור את כולו בשוה.

וכתב הש"ך (יורה דעה סימן רמו ס"ה) הביא המשנ"ב (או"ח סימן קנה ט"ק א) חייב אדם ללמוד בכל יום תורה שכתב שהוא תנ"ך, ומשנה, וגמרא, ופוסקים. ובעלי בתים שאינם לומדים רק ג' או ד' שעות ביום, לא ללמוד בגמרא לחוד, כי כזה אינו יוצא, וצריך ללמוד גם ספרי ופוסקים, כל אחד כפי השגתו.

3. קיימין דין 'ישלש'

הפוסקים ביארו כמה דרכים, אך אנחנו מקיימים את הדין של לימוד מקרא משנה ותלמוד, מיד בבוקר בסדר תפילת שחרית.

אחרי ברכת התורה: כתבו **תוספות** (ברכות דף יא: ד"ה שכבר), הביא הבית יוסף (סימן מז), שבכדי לקיים את הדין שכתב בירושלמי (ברכות פרק א הלכה ה), שצריך ללמוד מיד אחרי ברכת התורה, נהגו הצרפתים לומר אחרי ברכת התורה ברכת הנהיגים (מקרא במדבר פרק ו פסוקים כד-כו), ומשנת אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והביכורים (משנה פאה פרק א משנה א), והממירא של אדם אוכל פירותיהו (תלמוד שבת דף קכז).

בדברי המקנה (קידושין דף ה:) עולה פירוש מיוחד במנהג זה, וכענין זה כתב בספר **משנה הלכה** (עמוד קמד), לפי מה שכתבו **תלמידי רבינו יונה** (ברכות דף יא:) שתקנו חז"ל 3 ברכות בברכות התורה, על מקרא, משנה, וגמרא, ולכן צריך ללמוד כל יום אחרי הברכה, מקרא משנה וגמ' כדי שהברכה תחול על הלימוד, ולא תהיה ברכתו לבטלה.

וזה לשון **המשנ"ב** (סימן מז ס"ק טז): ונהגו לומר ג"כ אלו דברים שאין להם שיעור שאינם משנה וממירא דאלו דברים שאדם וכו' כדי לקיים מקרא ומשנה וגמרא. עכ"ל. והמשנ"ב לא הזכיר את הדין של ישלש, וכנראה כוונתו על דרך דברי המקנה, שהוא בכדי שיהיו ברכת התורה על לימוד מקרא משנה וגמרא. וכן משמע **באשי ישראל** (פרק ו הלכה ז). ולמעשה מתקיים בזה גם דין 'ישלש', אפילו באדם שלא אמר קרבנות, ולא למד במשך היום.

קרבנות: כתב בסדר **רב עמרם גאון** (הובא בתוס' בקידושין ל. עבודה זרה יט: ובריב"א עבודה זרה יט:), ונפסק בשו"ע (או"ח סימן נ סעיף א) שממחת הדין לשלש לימודו, נוהגים לומר כל יום קודם פסוקי דזמרה, מקרא משנה וגמרא. פסוקי התמיד א"ת קרְבְּנֵי לְחַיִּי (מקרא). כמדבר פרק כח פסוק ב), ומשנת איהוה מקומן (משנה), זבחים פרק ה משנה א), וברייאת דרבי ישמעאל (גמרא, כי המדרש ללמוד), וכתב הש"ל"ה הביא המשנ"ב (ט"ב) שיש לומר פרק איהוה מקומן' בניגון לימוד משניות.

ונחלקו **התוס'** (ד"ה לא צריכא) שאם כשיתלש רש"י שישלש את הלימודו לימי השנה, עדיין לא מתורצת שאלת הגמ' שאדם אינו יודע כמה יחיה ומנין שיהיה עד סוף השבוע. ולכן מפרשים תוס', שהכוונה לחלק התלמוד בכל יום ויום, שליש יום מקרא, שליש יום משנה, שליש יום תלמוד.

[והקשה **המקנה** (קידושין ל.) על התוס', שגם באותו יום נוכל לשאול שאם יחלק התלמודו לשלשה חלקים הרי אדם לא יודע כמה יהיה? ותירץ המקנה, שבאותו יום עצמו אין חשש שאם ימות, דלא חיישינן שמא ימות לזמן מועט. עוד ידן הסביר בכונת תוס', שפחות מיום אחד כבר אין חלוקה יותר קטנה שיכול לעשות].

וכתב הרמח"ל (דרך השם חלק ד פרק ב אות ד) לגבי העסק של בני האדם בתורה, שהעבודה השלימה כוללת לימוד של כל חלקי התורה כפי יכולתו, מפני שבכך מתקן את כל חלקי הבריאה, ולכן צריך לשלש תלמודו למקרא משנה ותלמוד, כל חלק בשיעור הכמות הראוי לו, לפי האדם ולפי מקרי הזמן.

1. לימוד או ידיעה?

דין בלימוד: נחלקו הראשונים האם הדין לשלש תלמודו הוא דין בלימוד התורה באיזה אופן ללמוד כל יום, או דין בידיעת התורה באיזה אופן יגיע לידיעת כל התורה; לדעת **רבינו תם** (הובא בתוס' ובראשונים), וכך פוסק הרמ"א (יו"ד סימן רמו סעיף ד), הוא דין במצות תלמוד תורה, שצריך ללמוד את התורה באופן שכל יום ילמד מקרא משנה ותלמוד, והחייב לשלש נמשך כל החיים, ודייק כן מלשון הגמ' 'לעולם' (שו"ע הרב יו"ד תלמוד תורה קונטרס אחרון פרק א). והיה קשה לו איך אנו שעוסקים בהויות דאבי רבא מקיימים את הדין ישלש, ותירץ שאנו מקיימים את הדין ישלש על ידי לימוד תלמוד בבלי, שבביל במקרא במשנה ובתלמוד, כמבואר בגמ' (סנהדרין דף כד.) בבבלי בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד.

כלומר, לפי רבינו תם הדין של ישלש לא נאמר כדי לדעת את כל התורה, אלא דין שבכל יום צריך ללמוד קצת מקרא משנה ותלמוד.

דין בידיעה: מאידך לדעת **רבינו ירוחם** (נתיב השני חלק ראשון הביא הבית יוסף יו"ד סימן רמו), הריטב"א (עבודה זרה דף יט:), הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יא יב) והשו"ע (יו"ד סימן רמו סעיף ד), והשו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה ב), 'ישלש' הוא דין בידיעת התורה, אופן הלימוד כדי לדעת את כל חלקי התורה, ולכן החיוב לשלש נאמר רק בתחילת לימודו של האדם, כשעדיין אינו יודע היטב את המקרא והמשנה.

אבל בהמשך שנותיו כאשר כבר יודע את המקרא, צריך ללמוד רוב הזמן משנה ותלמוד, וכאשר כבר יודע גם משנה צריך ללמוד רוב הזמן תלמוד, ובזמנים מסוימים יקרא תורה שכתב ודברי השמועה כדי שלא ישכחם. ולכלשון שמש"ם הריטב"א, 'וישלים פרשיותיו עם הצבור בכל שבת, ועייניו מעט בנביאים וכתובים לפעמים. וראה מה שכתב **בלבוש** (או"ח סימן רפה) חייבו חז"ל כל אדם מישראל, לקרוא את הפרשה כל שבוע עם הציבור, כדי שיהיה בקי בתורה.

יסוד הדבר מבואר **במאירי** (עבודה זרה יט:), צריך לשלש ימיו ורגעיו, שליש במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד, עד שיהא כלול בידיעת כל הדברים.

באופן דומה כותב הרמ"ה (הובא בבית יוסף יו"ד סימן רמו), שרק בדורות הראשונים יכלו לקיים את הדין של ישלש, אבל בזמננו מקיימים את לימוד המקרא בגירסא דינקותא, והלואי שסיפיק כל החיים למשנה ותלמוד.

בקטננים: נחלקו האחרונים בשיטת רבינו תם מה הדין בקטנים, לדעת התוס' (סימן רמה ט"ק ה) גם בילדים קטנים שמוכים ללמוד רק גמ' כשיתלש רבינו תם. ונחלק עליו השו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה קונטרס אחרון פרק א אות א), שבתחלת לימוד מודה רבינו תם שצריך לקרות כל המקרא תחלה, כמבואר **במסכת סופרים** (פרק שוה חלק טו). והארי"ך בכל דף בספר **מדינת אדם**, וכן מודיע ממה

תורת ה' חכמה

כתב החפץ חיים (שם עולם חלק א פרק ג) ידוע שיש לכל אדם מישראל חלק מיוחד בתורה, כדברי **הגר"א**, ודייק כן מלשון הגמ' (מילה דו'): **"יגיעת ולא מצאתי אף תאמן"**, כי על ידי שיגיע בתורה הוא מוצא את חלקו שהוא קיבל בתורה במעמד הר סיני שכל הנפשות היו שם, וזה הוסינו: **"ותן חלקנו בתורתך"**, שכל אחד מוצא את חלקו בתורה על ידי שילבו משוכו לכך ויגע בו, והוא שאמרו **בגמ'** (עבודה זרה דף טו), אין אדם למוד אלא במקום שלבו חפץ, **שבאמ'** (תהלים על פסוק כ) **"פי אם לכתורת ה' חפצו"**, והקב"ה מטמין עבורו את חלקו בתורה כמטמון, וצריך לחפש היטב וליגיע עצמו כדי שיזכה למצוא את המטמון.

עבר כל ראש ישיבה במקומו חידש ולימד והסביר והתלמידים הבינו והמשיכו הלאה, אבל כיום יש הרבה מראי מקומות, וכל צורב צעיר יש לו בהישג ידו את כל החידושים בסוגיא של כל ראשי הישיבות במאה שנים האחרונות, ולעיתים זה גורם לכך שלא יתקדמו מספיק לסוגיות הבאות. מכיון שמצוי כיום הרבה מידע בלימוד, ובפרט דבור אחרון שיש ספרי מלקטים לרוב, ואוצר החכמה עם עשרות אלפי ספרים, ועל האדם להזהר משיני כליונים, בבחינת **"והסר שטן מלפנינו ומאחורינו"**, כי אם יתפוס יותר מידי הוא בחשש תפסת מרובה לא תפסת, ומאיךך אם יתייאש מריבוי החומר, הוא בחשש שיתרפה בלימודו. ולכן צריך ללמוד בתורה כפי חלקו ודרגתו.

ובענין זה מסופר על **החזון איש** (לעבדך באמת חלק ב הדרכות מהחזון איש) ששאל פעם בחור עם איזה ד'אשוך הוא לומד את הלשוא. ענה לו בחבור 'עם כולם'. אמר לו החזון איש 'לומר עם אף אחד לא'.

פרק לא פסוק יח) וַיִּתֵּן אֱלֹהִים קֶלְכֶתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ פֶּהרְ סִינִי שְׁנִי לַחַת הַעֲדָת, שתלמיד חכם צריך להיות בקי בכ"ד ספרים של תורה שבכתב, ככלה המוקשטת בכ"ד תכשיטין, ואם חסר ממנו אינו כלום. וכתב **העץ יוסף** (שמות רבה פרק מא ה בענין יוסף) שמדברי המדרש ראה ברורה, שצריך כל אדם ללמוד מקרא על הסדר, כדי שיהיה מוקושת בכ"ד ספרים, וכך יבין לעומק דברי הגמ'.

וכתוב **במדרש** (הובא בבאור הלכה סימן קנה) 'כא מי שיש בידו תורת כהנים, הקדוש ברוך הוא אומר לו, בני חמשה חומשי תורה למה לא שנית, שיש בהם קריאת שמע תפילין ומזוזה'.

מבואר **בגמ'** (סוטה דף מד.) לפי אחת הדרשות, 'הכן בחוץ מלאכתך, זה מקרא, וזעזעה בשדה לך' זה משנה, 'אחר ובנית ביתך' זה תלמוד, ו**במסכת סופרים** (פרק ט הלכה ח ט, הובא בראש"ש ב"מ לג:) 'אף אפשר לעולם בלא מקרא, ואי אפשר לעולם בלא משנה, ואי אפשר לעולם בלא תלמוד, אבל אשרי אדם שישים עמלו בתלמוד, ולא שיהא דולק מקרא ומשנה ויבוא לתלמוד, אלא על מנת שילמד מקרא ומשנה ויבוא לתלמוד'.

וכתב **הפרי מגדים** (הקדמת או"ח ד"ה זמה) לגבי הבחורים שמתביישים ללמוד בישיבה פרשה עם חומש רש"י, ופרק בנ"ך, אם הם היו תכמים הם היו לומדים חומש ונביא קודם הכל, ולא כאותם שלומדים עם התלמידים גפ"ת, ומי שיועד להקשות ולתרוץ נקרא חכם ורב גדול, ואילו בנתנ"ך אין לו שום ידיעה.

וכתב **השל"ה** (מסכת שביעות פרק נר מצוה אות כב) שצריך היהזהר לשנות הלכות בכל יום מתיק, ואפילו שמתספק תלמוד בבלי, מכל מקום צריך גם ללמוד תורה ונביא וכתובים משנה ותלמוד לפי הסדר.

משנת: מבואר **בגמ'** (סנהדרין דף מב.) שמלחמתה של תורה מצויה אצל מי שיש בידו תהילות של משנה, וכפי שפרש **רש"י** (שם) שהכוונה לעמוד על סודה ובוריה של התורה, שבעל המשיבות יודע ללמוד ולהקשות ממקום למקום, ולא כבעל הסברא שלא יודע ממשניות וברייתות.

דבר נפלא כותב **החפץ חיים** (תורת הבית פרק ו) שהספרים הקדושים מפליגים בחשיבות לימוד המשנה, כי הוא יסוד התורה שבעל פה, ואשר בן יעקב ממונה למעלה על לימוד המשנה, ורמז לדבר **בפסוק** (בראשית פרק מט פסוק כ) **מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לְחֶמוֹ**, שמהנה - אותיות משנה, ומי שבקי במשנה אינו רואה פני גהינום. וכתב **הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל** (כתר ראש נה) שלימוד וחזרת המשניות, היא סגולה להתמדה ולהבנת הפשט.

תודה: ישר כח **הג"ר דוד פלק שליט"א** מחבר ספר בתורתו יגהי, על הסיכוי בכל סדרת הגיליונות בנושא מצות תלמוד תורה, ובהכנת המאמר הנכבדי בפטר (ראה בתורתו יגהי חלק א מילואים 12). יהי רצון שיזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות, אמן.

והוסיף **בכף החיים** (סימן נ ס"ק ד) התיקון מועיל גם למי שלומד כל יום, אלא שאינו לומד גמ' כל יום, כגון שהוא עסוק בדברי הפוסקים או בדברי קבלה, או אפילו שלומד גמרא, יתכן שהסוגיא שעוסק בה היום אינה כלולה בשלומדתם. ובעל יתכן לומדים הרבה ותמיד היו קוראים מקרא משנה וגמ', לא כן עתה.

בירור כוונת הפוסקים: כלאורה מדויק מדברי הפוסקים הנ"ל, ש'ישלש' הוא דין ב'לימוד התורה', כי אם 'ישלש' הוא דין ב'דיעת התורה', מה מועיל לדיעה לחזור כל יום על אותו לימוד. אך אם כן קשה שלכאורה סותרים הדברים, כי **השו"ע** (יו"ד סימן רמו סעיף ד) נוקט כדעת הרמב"ם, שצריך בתחילת הלימוד לשלש את הלימוד, וכאשר כבר יודע הכל, ילמד בעיקר תלמוד, ולא פסק את שיטת רבינו נתן, ורק **הרמ"א** מביא את רבינו נתן בשם שי אומרים שתלמוד בכלל בכל מהכל, ויוצאים בו דין וחובת ישלש. מאידך **השו"ע** (או"ח סימן נ סעיף א) פוסק את הדין שבקרבנות יוצא ידי חובת 'ישלש', וקשה שלכאורה סותרים הדברים, וכן יש לתמוה **ברמב"ם** עצמו שפסק שהדין ישלש הוא רק בתחילת הלימוד, ומאיךך כתב הרמב"ם (סדר תפילות כל השנה, בתחילה) את המנהג לומר בתפילת שחרית מקרא משנה ותלמוד.

ויש ליישב, שהעצה ללמוד במהלך התפילה, הוא גם לאותם שלא לומדים גמ' במשך היום, שלכל הפחות יצאו את השיעור הבסיסי של לימוד מועט מקרא משנה וגמ' בכל יום.

ובא לציון: מבואר **ברית יוסף** (או"ח סימן קלב) בשם **שבלי הלקט** (סימן מד) בשם **רש"י** (ספר הפרדס עמוד ש) שבכדי לקיים דין ישלש, בתחילה היו קוראים אחר התפילה מקרא משנה ותלמוד, וכיון שרבתה העניות ולא יכלו לעסוק בתורה כל כך שהיו צריכים לצאת למלאכה, ובענין לקרוא שני פוסקים של נ"ך, ובא לציון ואני זאת בריתי שיש בהן מעין קריאת התורה. ובשבת ויו"ט החזירו עטרה ליושנה, לקרוא בתורה ובגמרא.

חק לישראל: כתב **בלקוטי מהר"ח** (חלק א עמוד תסא) שבכדי לקיים חובת ויללה התפסת המנהג ללמוד בספר חק לישראל, שיש בו מקרא משנה ותלמוד, מסודר דבר יום ביומו, ואפילו תלמידי חכמים שלומדין בתנ"ך ופ"ת, מכל מקום טוב הוא שילמדו גם בספר זה, כי הוא נסדר מריבנו **האר"ז** על פי סוד. ובהקדמה של **רבי חיים ויטאל** לספר חק לישראל, מבאר הטעם על פי סוד ללמוד חק לישראל כל יום. ובהקדמה של **מעשה רוקח** לספר חק לישראל ובספר חק עולם (פתחיחאק ברתא יו"ט, עמוד ב), שצריך ללמוד חק לישראל כל יום, כדי לקיים את הדין של 'ישלש'.

4. קובת לימוד חלקי התורה
מקרא: יש חיוב מיוחד להיות בקי בתנ"ך, כמבואר **במדרש** (שמות רבה פרק מא, שיר השירים פרק ד, כב) על **הפסוק** (שמות

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

א. **ישלש**: מהפסוק 'ושנתם' דורשת הגמ' 'ושלשתם' שצריך האדם לשלש לימודו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד.

ב. **ליומי**: לרש"י מתחלק לפי ימי השבוע, ולתוס' מתחלק באתו יום. נחלקו הראשונים אם לחלק לשלשה חלקים שוים, או לפי שיעור הזמן שנצרך לכל דבר.

ג. **לימוד או ידיעה**: נחלקו הפוסקים האם 'ישלש' הוא דין בלימוד התורה כל החיים, או שהוא דין בידיעת התורה, ואם כבר יודע מקרא ומשנה, ילמד בעיקר תלמוד.

ד. **בבלי**: לרבינו תם בלימוד הבבלי יוצא ידי חובת כולם מפני שכלול בו מקרא משנה ותלמוד. ונחלקו בדעתו האם בקטן בתחילת לימודו חייב ללמוד מקרא כסדר.

ה. **למעשה**: בתפילת שחרית אומרים מקרא משנה ותלמוד, אחרי ברכות התורה, בקרבנות, ובא לציון (רק מקרא).

ו. **קטן**: בקטנים נחלקו הפוסקים אם חובה ללמד מקרא ומשנה, או מיד ללמד גמרא שכלול בה מקרא ומשנה.

ז. **מעלה**: מעלה גדולה בלימוד מקרא ומשנה, ויש בזה סיוע ללימוד הגמרא שידע להקשות ולדמות, ויבין את הלימוד.

ההגרה השבוע על 100 שקל מזומן הזוכה בהגרלת גיליון 399 בסך 100 שקל מזומן הבחור החשוב כמר פנחס הלל ברגמן הי"ו ישיבת 'באר מרדכי' בית שמש

שאלה: האם יש חיוב לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא?

האם בלימוד הסוגיא בכולל, צריך להגיע עד ההלכה? האם יש להעדיף מסכתות שנוגעות למעשה על פני מסכתות שלא נוגעות למעשה? האם יש חיוב על האדם ללמוד כל יום הלכה למעשה?

מקורות: משנה (אבות פרק ד משנה ה), רבינו יונה (שם), גמ' (ברכות דף ח. סוטה דף כא. קידושין מ: נדה עג.). מאירי (בהקדמה), נתיבות עולם (נתיב התורה פרק א), מהרש"א (סוטה דף כא.), חוות יאיר (שו"ת סימן קכד), ט"ז (ס"ק ב), ש"ך (ס"ק ה), ברכי יוסף (או"ח סימן קנה ב), שו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה פרק ב הלכה ט), חיי אדם (בהקדמה), משנ"ב (הקדמה בראש הספר, שם עולם שער התחזקות פרק ז), אור ישראל (סימן ו), קריינא דאגרתא (חלק א מכתב ג, חלק ב אגרת א), שבט הלוי (חלק ב סימן נז).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות שילובו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לע"ג הנערה החשובה יוכבד יענטא ע"ה ב"ד יבדלחט"א שמואל שלמה שליט"א נלב"ע כ"ו סיון ת.נ.צ.ב.ה.

עדכוני הלכה

לא עליך המלאכה לגמור

מצות תלמוד תורה ומצות ידיעת התורה כוללות את כל התורה כולה, ואולם קשה מאוד להשיג את כל התורה כולה בבת אחת, ויש מזה מוסר השכל למעשה, כלשון התנא (אבות פרק ב משנה טז) לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה.

והעצה לכך, ללמוד ולסכם בכל סוגיא את היסודות והדברים העיקריים, בצורה של מקרא משנה וגמרא. למשל; להתחיל עם הפסוק לא תעשה כל מלאכה, בהמשך לכך המשנה של ל"ט מלאכות שבת, ואחריו עומק הסוגיות בגמ' בגדרי המלאכות.

נושא הגיליון הבא:

'אסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לזכרון עולם בהיכל ד'

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת

האשה הצדקנית מרת יוכבד יענטא ע"ה בת הר"ר נתן נטע זצ"ל נלב"ע כ"ז סיון ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...